

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 8 aug. 1962

*'s Middags te 3 uur aangevangen, Kabinet van de Minister-President.

Aanwezig: De Minister-President De Quay en de Ministers Beerman, Klompé, Korthals, Luns en Veldkamp (afwezig zijn de Ministers Van Aartsen, Cals, De Pous, Marijnen, Toxopeus, Visser en Zijlstra).

Voorts zijn aanwezig de Staatssecretarissen Bot, Calmeyer en De Jong.
Secretaris: J. Middelburg.

Nieuw-Guinea (Zie notulen MR 6 augustus 1962, punt 7.)

De *Minister-President* heeft deze bijeenkomst belegd in verband met een telegram uit Washington, dat is ontvangen naar aanleiding van de vraag waarop de verwijzing van President Sukarno naar een brief van U Thant betrekking had.

Minister *Luns* doet vervolgens mededeling van de inhoud van dit telegram. Hierin wordt medegedeeld, dat een functionaris van de Verenigde Naties verontschuldigen heeft gemaakt, dat door een fout (slip up) van het VN-secretariaat de brief van U Thant aan Subandrio niet eerder te onzer kennis is gebracht. In deze brief van 31 juli jl. deelt U Thant mede, dat hij over de modaliteiten van de overgang van het bestuur over Nieuw-Guinea de volgende opvatting heeft. In de eerste plaats zal het bestuur van het Nederlandse Gouvernement over dit gebied eindigen als de speciale vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN daar in functie treedt; op dezelfde dag zal de vlag van de VN gehesen worden. In de tweede plaats zal van die dag af het terugtrekken en repatriëren van de Nederlandse strijdkrachten beginnen onder toezicht van de genoemde speciale vertegenwoordiger; dit zal zo spoedig mogelijk voltooid worden. In afwachting van de repatriëring zullen deze strijdkrachten niet in enige militaire operatie betrokken zijn. In de derde plaats zal op 1 januari 1963 de Indonesische vlag naast die van de VN gehesen worden. In de vierde plaats zal de overgang van het bestuur naar Indonesië zo spoedig mogelijk na 1 mei 1963 zijn beslag krijgen. Als achtergrond van deze brief wordt in het telegram o.a. medegedeeld, dat in de loop van de besprekingen in Middleburg van Indonesische zijde terloops een aantal vragen ter sprake zijn gebracht o.a. over de Nederlandse strijdkrachten na de bestuursoverdracht aan de VN en over het hijsen van de Indonesische vlag op 1 januari 1963. Ten aanzien van dit laatste punt had Dr. Van Roijen gezegd, dat die vraag betrekking had op de periode na het einde van de Nederlandse zeggenschap. Men heeft niet verwacht, dat U Thant op de vermelde wijze hierop een schriftelijke verklaring aan Subandrio zou geven. Ook Bunker heeft verklaard, dat U Thant met deze brief een misstap had begaan. In het telegram meent men echter, dat het onmogelijk zal blijken om dit weer ongedaan te maken, doch Dr. Van Roijen zal U Thant na diens terugkeer uit Brazilië hierover aanspreken.

De *Minister-President* vindt van de vier punten die in de brief van U Thant zijn vermeld de twee inzake het hijsen van de Indonesische vlag en aangaande de Nederlandse troepen de ergste. Minister *Beerman* merkt op, dat wat de Nederlandse troepen betreft in de brief alleen gesproken wordt over het militaire gebruik daarvan.

Minister *Luns* acht het ernstige van deze kwestie het misleidingselement, dat thans als een 'slip up' wordt voorgesteld. De *Minister-President* vindt van de vier punten die in de brief van U Thant worden vermeld, twee ernstig, nl.: dat inzake het hijsen van de vlag en de toezegging inzake de troepen. Van dit laatste punt begrijpt spreker, dat de Nederlandse troepen na 1 januari 1963 niet meer door de Administrateur gebruikt zullen worden.

Staatssecretaris *De Jong* verwacht, dat Indonesië op korte termijn nog belangrijke aantallen militairen naar Nieuw-Guinea zal overbrengen; hij veronderstelt, dat het streven van Indonesië is op 1 januari 1963 een parade in Hollandia te houden.

De *Minister-President* acht het in de nieuwe situatie van belang, dat wordt nagegaan welke uitspraken de Amerikaanse regering en de derde man, Bunker, heeft gedaan. Voor de Regering moet het zwaar liggen, dat U Thant de brief buiten ons om heeft verzonden, terwijl wij ook ernstige materiële bezwaren tegen de inhoud hebben. Staatssecretaris *De Jong* kan zich de reactie van de Amerikaanse regering wel voorstellen. Minister *Luns* verwacht daar ook niet zoveel van. Hij zal 's avonds de Amerikaanse Ambassadeur Rice kunnen laten komen.

Staatssecretaris *Calmeyer* merkt op, dat Defensie er bezwaren tegen ziet als Nederlandse militairen op Nieuw-Guinea na 1 januari 1963 bij militaire acties betrokken zouden worden.

Minister *Beerman* merkt met betrekking tot het punt van de Indonesische vlag op, dat blijkens het telegram Dr. Van Roijen heeft gezegd, dat het hijsen van de vlag na 1 oktober 1962 tot de verantwoordelijkheid van de VN behoort. Spreker meent, dat Dr. Van Roijen beter had kunnen zeggen, dat dit punt bezwaarlijk tot de 'amplification' van de voorlopige overeenkomst kan worden gerekend en dat hij zich verzet tegen het hijsen van de Indonesische vlag voor 1 mei 1963. Spreker meent, dat Nederland zich moet beklagen, dat de Secretaris-Generaal van de VN op deze wijze de verantwoordelijkheid van de VN heeft geïnterpreteerd. Minister *Klompé* is het met Minister *Beerman* eens; Dr. Van Roijen heeft in dit geval de kat op het spek gebonden.

Minister *Luns* merkt op, dat de vier punten die U Thant aan Subandrio heeft geschreven, pas na 1 oktober 1962 bekend zouden zijn geworden als president Sukarno niet die brief uitdrukkelijk had genoemd.

Staatssecretaris *De Jong* stelt de vraag waarom de Nederlandse regering hierover niet protesteert bij U Thant. Minister *Luns* merkt op, dat deze op het ogenblik op bezoek is in Brazilië. Staatssecretaris *De Jong* meent, dat men toch het beste bij de Secretaris-Generaal van de VN kan protesteren en intrekking van de brief kan verlangen.

Minister *Luns* herinnert eraan, dat de Amerikaanse regering duidelijk heeft gezegd, dat Nederland door aanvaarding van het plan Bunker de laatste concessie heeft gedaan. Minister *Beerman* is het met Staatssecretaris *De Jong* eens, dat Nederland bij U Thant moet protesteren.

De *Minister-President* is van oordeel, dat gezegd moet worden dat de Nederlandse regering geen vertrouwen heeft in een behoorlijke uitvoering van de overeenkomst als thans al op een dergelijke wijze de voorlopige overeenkomst door U Thant wordt uitgelegd. Minister *Luns* zou het beter achten, dat Nederland verklaart op 1 januari 1963 uit Nieuw-Guinea te treden; het is dan ook niet nodig, dat de Nederlandse Ambassadeur Schürmann samen met de Indonesische vertegenwoordiger een resolutie bij de Algemene Vergadering van de VN indient.

Staatssecretaris *Bot* merkt op, dat er intern op Nieuw-Guinea ook moeilijkheden rijzen. De Papoea-politie bijv. die subversieve elementen moet opsporen, begint zich onplezierig te voelen. Spreker krijgt hierover telegrammen, maar hij weet langzamerhand ook niet hierop te reageren.

Minister *Luns* stelt na enige verdere discussie voor dat aan Dr. Van Roijen een telegram zal worden gezonden, dat met klem onder de aandacht van U Thant moet worden gebracht, dat de Secretaris-Generaal van de VN niet moet beslissen wat na het vertrekken van het Nederlandse bestuur met Nieuw-Guinea zal worden gedaan, maar dat de VN is gehouden de te sluiten overeenkomst getrouwelijk uit te voeren. Dat U Thant de brief aan Subandrio buiten Nederland om heeft verzonden en ons ook daarna niet heeft ingelicht, beschouwt de Nederlandse regering als bewuste misleiding. Gezien deze ontwikkeling zal de Nederlandse regering overwegen of het niet de voorkeur verdient om Nieuw-Guinea zonder overeenkomst aan de VN over te dragen. De *Raad* verklaart zich met de strekking van dit telegram akkoord.

De *Raad* is voorts van oordeel, dat publikatie van de brief van U Thant en de Nederlandse reactie bezwaarlijk is als men wil trachten te bereiken, dat U Thant zijn toezeggingen aan Subandrio nog in zekere mate teruggedraait; de pers zal daarom nu slechts in beperkte mate worden ingelicht. Voorts zal niet gevraagd worden voor dit punt de Kamercommissie bijeen te

roepen en zal de vier ministers die met vakantie zijn gevraagd worden zo nodig naar Den Haag te komen ter bijwoning van de Ministerraadsvergadering op vrijdagmorgen.